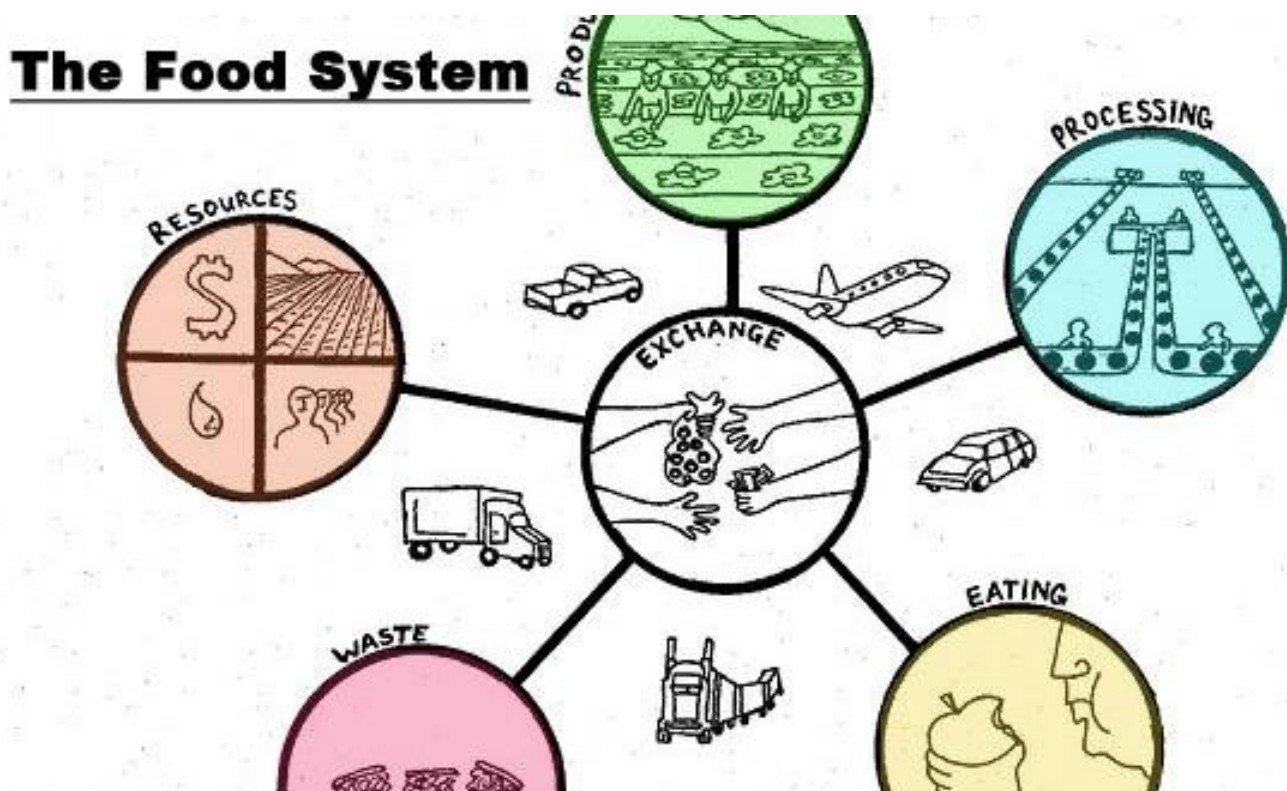




Aan de slag met voedsel: hoe pak je dat aan als gemeente?

Met een groeiende wereldbevolking en eveneens stijgende vraag naar voedsel zijn veel beleidsmakers op zoek naar oplossingen voor dit vraagstuk. Op gemeentelijk niveau wordt er ook hard aan gewerkt. Hoe pak je zo iets handig aan en hoe kan Jong Leren Eten hierbij ondersteunen?



In de praktijk blijkt het niet makkelijk te zijn voor beleidsmakers om voedsel op de agenda te plaatsen in gemeentes. Het moet namelijk vaak ‘concurreren’ met andere thema’s zoals jeugdzorg en wonen, die vaak als urgenter worden ervaren. Jong Leren Eten Groningen startte op 22 januari 2020 met een bijeenkomst waarin beleidsmakers ideeën konden uitwisselen over hoe zij voedsel op de politieke agenda krijgen. Welke inzichten leverde deze “Zaaisessie gemeentelijk voedselbeleid” op?

Voedselbeleid in Groningen

Vanuit de gemeente Groningen is Hiltje van der Wal, beleidsmedewerker voor stadsontwikkeling, aanwezig bij de bijeenkomst. De gemeente is al sinds 2011 bezig met voedselbeleid, maar om tot een concrete visie te komen werd externe hulp ingeschakeld. De Britse schrijfster Carolyn Steel werd gevraagd, om met de inzichten uit haar boek 'The Hungry City', een passende [voedselvisie](#) te bedenken voor Groningen en haar inwoners.

Het urgente haakje waaraan dit beleid is opgehangen is onder andere ‘overgewicht’. Van alle volwassenen in de gemeente Groningen boven de 35 jaar is 50 procent te zwaar. Daarnaast hebben veel mensen met een lage



sociaaleconomische status weinig kennis over voedsel. Op lange termijn kan dat weer leiden tot extra druk op de gezondheidszorg. Een van de manieren om de inwoners voedselvaardiger te maken is dat alle basisschoolkinderen in Groningen les krijgen in één van de vier stadsmoestuinen.

Europese samenwerking

Daarnaast is de gemeente leadpartner in het Europese project [REFRAME](#). De focus binnen dit project ligt op regionaal geproduceerd voedsel en de daarbij behorende consumptie. Samen met partners uit o.a. Denemarken, Zweden, België en Duitsland worden goede ideeën en kennis uitgewisseld. Naast deze kennisdeling is een Europees project volgens Hiltje ook handig omdat je dan met Europees budget verder kunt werken aan je voedselvisie, mocht er binnen je gemeente weinig tot geen budget aanwezig zijn.

Voedselbeleid in Wageningen

Vanuit de gemeente Wageningen is Janneke Bruil aanwezig om het voedselbeleid toe te lichten. In de gemeente zijn grote contrasten te zien tussen de bevolking. Aan de ene kant de hoogopgeleide bevolking met veel kennis over voedsel, aan de andere kant veel wijken met een lage sociaaleconomische status. Die kloof is nu te groot en daar wil Wageningen verandering in brengen.

Het beleid in Wageningen is gericht op [vier pijlers](#). Eén daarvan is 'Eten van dichtbij', waarbij de focus ligt op de korte voedselketen. Er wordt gewerkt met een platform waar boeren, cateraars, restaurants en andere voedselmakers bij zijn aangesloten. Daarnaast is er een pijler die gaat over de jongeren. Wageningen heeft zich bijvoorbeeld aangesloten bij de Jongeren op Gezond Gewicht Beweging ([JOGG](#)). Een JOGG-regisseur heeft vervolgens een programma opgezet om een gezonde leefstijl onder de Wageningse jongeren te promoten. Verder staat voedseleducatie in de spotlights, o.a. in de pilot 'Spelenderwijs Gezond'. Dit is een samenwerking tussen gemeenten Ede en Wageningen, de Christelijke Hogeschool Ede, Wageningen Universiteit, Idealis en andere lokale organisaties en opleidingen. Hierin wordt de kennis en expertise van aanwezige studenten en kennisinstellingen ingezet om lokale maatschappelijke vraagstukken op te lossen.

Gemeente Ede: dé voedselgemeente van Nederland

Meerdere grote gemeentes in Nederland hebben voedselbeleid al in de schijnwerpers gezet. De gemeente Amsterdam maakt zich bijvoorbeeld sterk voor voedsel in relatie tot gezondheid en educatie, Rotterdam zet in op de economische kant. [De gemeente Ede](#) heeft als enige gemeente in Nederland een integraal beleid rond voedsel. De hele keten is meegenomen: van productie tot consumptie. Hoe loopt het proces van het vormen van voedselbeleid? Lara Sibbing, adviseur voedselstrategie bij de gemeente Ede, gaf de volgende tips:

1. Vind je het lastig om te starten met voedsel? Begin dan klein. Je hoeft niet met een idee te beginnen dat het hele voedselsysteem in een keer verandert. Pak een onderwerp of thema dat speelt binnen jouw gemeente en gebruik dat als haakje om mee te starten. Zo kun je beter de focus behouden. Voor Ede zijn dat bijvoorbeeld de thema's overgewicht, afname biodiversiteit, intensieve landbouw en voedselverspilling. Probeer je thema's ook weer te koppelen aan nationale beleidsdoelen, zodat de urgentie blijft bestaan. De afname van de biodiversiteit en intensieve landbouw zijn bijvoorbeeld te koppelen aan de stikstof problematiek, maar ook aan het Klimaatakkoord bij de tafel Landbouw. Voedselverspilling kun je hier ook aan koppelen. Overgewicht en obesitas kun je koppelen aan het [Nationaal Preventieakkoord](#).
2. Zorg voor een wethouder die voedsel als onderwerp van zijn/haar portefeuille heeft. Ede heeft bijvoorbeeld een voedselwethouder aangesteld.
3. Stel doelen op die specifiek, meetbaar en tijdsgebonden zijn.
4. Reserveer budget om je voedselplannen te realiseren.
5. Zorg dat bij verkiezingen in de gemeente voedsel wordt genoemd in het overdrachtsdocument voor een volgend college.
6. Daarnaast doet Ede ook volop aan informatiedeling. De gemeente is lid van het internationale [Milan Urban Food Policy pact](#), [een landelijke City Deal](#) en het regionale netwerk [Food Valley](#) samen met 8 andere gemeenten. Dit levert interessante inzichten op en samen sta je sterker.



Waarom is het handig om de Jong Leren Eten makelaars in te schakelen?

De Jong Leren Eten-makelaars hebben inmiddels een stevig netwerk gebouwd van partijen in hun provincie die actief zijn op het snijvlak van voedsel en duurzaamheid. Hun focus ligt daarbij weliswaar op activiteiten in de kinderopvang en het onderwijs (po, vo, mbo), maar hun netwerk is veel breder. Hun expertise ligt breed op de dossiers: gezondheid & preventie, voedsel/voeding, sport & bewegen, klimaatadaptatie, kringlooplandbouw, biodiversiteit, voedselverspilling. Zij kennen de inhoudelijke haakjes in deze dossiers en ook de namen van de centrale contactpersonen. De Jong Leren Eten-makelaars weten als een spin het web dossiers aan elkaar te koppelen en kunnen er aansprekende activiteiten bij (laten) ontwikkelen.

Zo ontstaan er overal in het land 'groene schoolpleinen', waarbij de groene, natuurlijke inrichting inclusief een schoolmoestuin, bijdraagt aan klimaatadaptatie (wateropvang, koeling), aan beweging, voedseleducatie (leren over hoe onze groenten groeien en hoe een gezonde maaltijd koken van de opbrengst) en een aanleiding om te praten over het tegen gaan van voedselverspilling, etc.. Het in contact brengen van schoolkinderen en hun leerkrachten met de agrarische sector (veehouderijen, landbouw- en fruitbedrijven, kassen, etc.) in de buurt zorgt voor een beter begrip over deze belangrijke economische sector, maar ook over de uitdagingen waar deze sector voor staat (CO2-problematiek, kringlooplandbouw). Het brengt de burger letterlijk dichter bij de boer.

Gemeenten doen er bij de formulering van hun voedselbeleid dus goed aan om de expertise en contacten van de Jong Leren Eten-makelaars te benutten.

Hoe pakt Jong Leren Eten Groningen dit aan?

In Groningen is het stimuleren van voedselbeleid bij gemeentes een initiatief van de Jong Leren Eten makelaars in samenwerking met de Natuur en Milieufederatie Groningen. In eerste instantie is samen met Drenthe en Friesland een voedselagenda gemaakt. Deze is gepresenteerd aan bestuurders van deze provincies. Omdat voedselbeleid niet alleen bij de provincie wordt ontwikkeld is er voor gekozen om in de 3 noordelijke provincies afzonderlijk gemeentes te stimuleren en ondersteunen bij hun voedselbeleid. Het ontwikkelen van voedselvaardigheden en een gezonde voedselomgeving voor de jeugd is hier een belangrijk onderdeel van. De makelaar Jong Leren Eten levert hier een bijdrage aan. Samen met de beleidsadviseurs van de GGD en de kennis van de Natuur en Milieufederatie ondersteunen de Groningse Jong Leren Eten-makelaars de Groningse gemeentes om dit onderwerp integraal aan te pakken.

